

Tallinna Ülikool

referaat

Laul ja Tants Eestis

Eesnimi Perekonnanimi

2010

Sisukord

1	EESTI RAHVAS LAULAB JA TANTSIB	3
1.1	LAUL.....	3
1.2	EESTI RAHVALAUL.....	3
1.2.1	<i>Vanem rahvalaul ehk regilaul .....</i>	<i>3</i>
1.2.1.1	Regilaulu liigid.....	4
1.2.2	<i>Uuem rahvalaul .....</i>	<i>4</i>
1.2.2.1	Uuema rahvalaulu liigid	5
1.3	TANTS.....	5
1.3.1	<i>Eesti Rahvatants .....</i>	<i>6</i>
1.3.1.1	Vanemad rahvatantsud	6
1.3.1.2	Uuemad rahvatantsud.....	7
2	LAULUPIDU.....	8
2.1	EELLUGU	8
2.1.1	<i>Vaimulikud laulud ja laulukoorid.....</i>	<i>8</i>
2.1.2	<i>Baltisaksa mõju .....</i>	<i>8</i>
2.1.3	<i>Rahvusromantism .....</i>	<i>9</i>
2.2	LAULUPIDUDE AJALUGU	9
2.3	LAALUPEOST OSAVÕTT	11
2.4	LAALUUPIDUDE KORRALDAMINE	12
3	TANTSUPIDU	13
3.1	TANTSUPIDUDE AJALUGU	13
3.2	MEESTE TANTSUPIDU.....	15
4	TULEVAD LAULU- JA TANTSUPEOD.....	17
	KASUTATUD KIRJANDUS.....	18

1 Eesti rahvas laulab ja tantsib

Eesti rahvas on alati olnud laulu- ja tantsurahvas. Lauldud on karjas ja marjul käies, küla kiigemäel, jaanitulel ja igal teiselgi rahvakogunemisel. Tants on käinud juba iidsetest aegadest iga peo juurde.

Pole tähtis, kes laulab, kes tantsib, kelle pilli järgi tantsitakse ja kas platsil on vaid mehed või naised. Eesti rahvakultuuris on esindatud väga erinevad laulud ja veelgi erinevamad tantsud.

1.1 Laul

Laul on muusikapala, mis on loodud laulmiseks või mida esitatakse lauldes. Laulu esitaja on laulja.

Laul võib olla kirjutatud esitamiseks koos instrumentaalsaatega või ilma selleta (a cappella), samuti võib koos saatega kirjutatud laulu esitada ilma saateta ja vastupidi.

Laulul võivad olla sõnad, milleks võib olla nii luule kui proosa, tekst võib olla ka väljamõeldud keeles või üldse puududa (lauldakse silpe, häälikuid, ümisetakse melodiat).

Laulu võib esitada nii solist (soololaul), ansambel (duett, tertsett jne) kui koor (koorilaul). Laul võib olla nii ühe- kui mitmehäälneline. (Vikipeedia, 2012)

1.2 Eesti rahvalaul

Nimetus rahvalaul (saksa Volkslied) pärineb Friedrich Reinhold Kreutzwaldilt. Eesti rahvalaul jaguneb vanemaks rahvalauluks ja uuemaks rahvalauluks. (Vikipeedia, 2006)

1.2.1 Vanem rahvalaul ehk regilaul

Vanem rahvalaul ehk regivärsiline ehk regilaul tekkis kolmandal aastatuhandel eKr läänemeresoomlaste ja algbaltlaste rahvalaulu vastastikustel mõjutustel.

Regilaulul on kolm tähtsat komponenti: sõnad, viis ja esitus.

Regilaulu teksti iseloomustab algriim ja mõttekordus ehk parallelism. Värsis sisaldub neli värsitõusu ja -langust, mistõttu on seda nimetatud ka neljajalaliseks trohheuseks ("veere, veere, päevakene").

Regilaulu viis on lühike ja väikese ulatusega. Viis on valdavalt ühehäälnene, ainult mõnel pool Lõuna- ja Kagu-Eestis kohtame mitmehäälsust. Regiviiside seas on palju rühmaviise, see tähendab, et ühte ja sama viisi kasutati mitme eri teksti jaoks (näiteks kiigetoon, karjatoon, pulmatoon).

Regilaulu esitavad tavaliselt eeslaulja ja koor vaheldumisi. Mõnikord lauldi ka üksi (näiteks karjaselaulud, hällilaulud), kaks või üheskoos ilma eeslaulmiseta (näiteks sanditamislaulud), ka kahe koori vaheldumisega. Regilaule lauldi ilma pillisaateta. Lauljad olid põhiliselt naised, mehed mängisid rohkem pilli. Regilaulud levisid suuliselt põlvest põlve ja olid kollektiivne looming.

1.2.1.1 Regilaulu liigid

Lüroepilised laulud – tundelised, jutustava sisuga, fantaasiateemalised, muistenditele toetuvad (Loomise laul)

Töölaulud (karjaselaulud, lõikuslaulud jt)

Kommetega seonduvad tavandilaulud (pulumalaulud, mardi- ja kadri laulud jt)

Perekonnaelust ja ühiskonnasuhteist kõnelevad laulud (vaeslapselaulud, orjalaulud jt)

Kiige-, mängu- ja tantsulaulud

1.2.2 Uuem rahvalaul

19. sajandil hakkas eesti rahvalaul muutuma. Valdavaks said lõppriimilised stroofilised rahvalaulud. Need laulud on välja kujunenud Euroopa muusika (eelkõige saksa, aga ka rootsi, soome, läti ja slaavi muusika) mõjutustel. Väga tugev mõjutaja oli populaarsust koguv akordilise saatena tantsumuusika. Üheks üleminekuvormiks vana ja uue rahvalaulu vahel olid nekrutilaulud (itkud poja sõjaväkke minekul).

Uuem rahvalaul on värsimõõdult ja viisilt regilauludest mitmekesisem ja neid on esitatud ka pillisaatena.

Uuema rahvalaulu teksti põhitunnused on lõppriim ja salmid ehk stroofid. Sellise ülesehituse põhjuseks oli saksa tõlkekirjanduse mõju. Hulgaliselt leidub siirdevormilisi, mõlemate vormitunnustega laule. Tekst on jutustava sisuga. Võrreldes vanema rahvalauluga muutusid teemad, kuna ka mehed hakkasid rohkem laulma. Vanamoodne

keel asendus uuega. Uuemat rahvalaulu iseloomustab kirjalik ülestähendus – laulikud ja salmikud.

Uuema rahvalaulu viisid muutusid pikemaks ja keerukamaks, rütmipilt mitmekesisus. Oli kahte sorti meloodiaid: saksa laenviisid (tundeküllased, lüürilised) ja tantsuviisid (polka, valss jt).

Uuemat rahvalaulu esitati üksi, harvem mitmekesi viiuli, lõõts- või torupilli saatel. Uuema rahvalaulu ülesanne erines regilaulu omast, uuemat laulu esitati ajaviiteks puhkeajal. Uuema rahvalaulu autor on teada või tema isik on tuvastatav.

1.2.2.1 Uuema rahvalaulu liigid

- Meestelaulud:
- Mõisa ja peremeeste vastast ühiskondlikku protesti väljendavad laulud
- Sõjalaulud
- Meremehelaulud
- Jahimehelaulud
- Kõrtsi- nalja- ja pilkelaulud
- Naistelaulud:
- Külakroonikad
- Armastuslaulud
- Ringmängu- ja tantsulaulud

1.3 Tants

Tants on kunstiliik, milles tundeid, elamusi ja suhtumist väljendatakse liigutuste ja poosidega; ka selle kunstiliigi teos. Tantsu saatmiseks mõeldud muusika on tantsumuusika.

Tants on vanimaid kunstiliike, see kuulus algselt maagiliste kombetalituste juurde. Praeguseini on tantsul tihe seos rütmimuusika, laulu, pantomiimi ja teatrikunstiga. Vanimad tantsud matkivad tegelikkust (tööliigutusi, loomi ja muud seesugust).

Algul esitas tantsu selle looja, alles hiljem eristusid elukutselised tantsijad. Euroopa varaseim tantsukunst on teada Vana-Kreekast, kus see kaasnes jumalakultusega, näiteks Apolloni pidustustega. Keskajal kirik põlgas tantsu, kuid ei suutnud selle arengut pidurdada, õitsele puhkes rahvatants. 15. sajandil tekkis rahvatantsu kõrvale

seltskonnatants. See oli algul kõrgseltskonna harrastus, arenes 19. sajandil rahvalikumaks (kadrill, polka, valss) ja on 20. sajandil üldrahvalikuks muutudes jätnud rahvatantsu varju. Praegu on rahvatants taandunud peamiselt tantsuringide harrastuseks. Klassikaline tants kujunes 16.-17. sajandil. 19. ja 20. sajandi vahetuses sündinud vabavormilisem plastika on mõjutanud ka klassikalist balletti.

Tantsitakse üksi, paaris või hulgakesi.

Eristatakse rahvatantsu, seltskonna- ehk peotantsu ja lavatantsu.

Euroopa lavatants jaguneb klassikaliseks ja balletiks, karakteritantsuks ehk lava-rahvatantsuks, plastiliseks tantsuks ja estraaditantsuks.

Peotantsust on väljakujunenud kindlatele reeglitele vastav võistlustants. Võisteldakse standardtantsude (aeglane valss, fokstrott, tango jne) ja ladina-ameerika tantsude kategoorias (samba, rumba, džaiiv jne) kategoorias. (Vikipeedia, 2012)

1.3.1 Eesti Rahvatants

Rahvatantsu hulka laiemalt kuulub kõik see, mida tantsitakse rituaalse ja seltskondliku käitumise osana, sõltumata tantsu vanusest ja tüübist. Rahvatants kuulub pärimuskultuuri hulka.

Tantsukultuuri ajaloolise muutumise põhjal Eesti külaühiskonnas võiks eristada vanemat ja uuemat rahvatantsu. Vanema rahvatantsu all mõeldakse vanemaid tantse, millel oli kohati ka maagiline või rituaalne tähendus. Uuemaks rahvatantsuks (ehk vanemaks seltskonnatantsuks) võib Eestis lugeda mõnevõrra hilisemaid, 19. sajandil levinud euroopalike seltskonnatantsude mugandusi. Muusikastiili ja eelkõige meelelahutusliku funktsiooni poolest kuulusid need uuemate rahvalaulude ja pillilugude juurde. (MTÜ Pärimusmuusika keskus)

Eesti rahvatantsu saab jagada folkloorseks (näiteks tantsuansambli Leigarid repertuaar) ja folklooril põhinevaks autoritantsuks (näiteks tantsuansambel Sõprus repertuaar). (Vikipeedia, 2012)

1.3.1.1 Vanemad rahvatantsud

Eesti rahvatantsud jagatakse liikideks, arvestades liikumise iseloomu, osavõtjate hulka ja paigutust. Üldjoontes vastab see ka tantsude ajaloolisele arengule.

Eestis kuuluvad ilmselt kõige vanemate tantsuliikumiste hulka sõõr ja rida (ehk voor), kus liigutakse lihtsate sammudega. Niisugused tantsud on vanematele tantsudele omase avatud vormiga – tantsust osavõtjate arv, sugu ja tantsuga liitumise (tantsust lahkumise) hetk on vaba. Juhtantsija või tantsupaar näitab teistele ette liikumissuuna või järgneva tegevuse. Seega sõõr- ja voortantsud sobivad rohkele osavõtjate hulgale ega nõua erilisi oskusi.

Väga ürgsed on ilmselt imiteerivad ja akrobaatilised tantsud, esitatud üksi või kahekolme kaupa. Need sisaldavad mitmeid maagilistele sigivustantsudele iseloomulikke jooni. Selliseid tantsusid enamasti mehed [Fotomeenus 3] omavahel, sageli “piduses olekus” siis, kui naised ja lapsed olid juba magama läinud. Mehed püüdsid oma liikumisega teiste tantsude peidetud erootikat jämedalt jäljendada. Näiteks kalduti groteski, tantsides ühel jalal hüpates ja teist tõrrel hoides. Seejuures ümber tõrre liikudes visati järk-järgult riideid seljast. Imiteeriv tants Targa rehealune, mida hiljem teatakse ainult naiste tantsuna, oli algselt meestetants. (MTÜ Pärimusmuusika keskus)

1.3.1.2 Uuemad rahvatantsud

Uuemad rahvatantsud on maarahva seas 19. sajandil kohanenud seltskonnatantsud: paaritantsud (polkad, valsid, reilender, galopp, marss, polkamasurka, karkovjak) ja kontratantsud (sealhulgas kadrillid). Paljud paaritantsud (polka, valss) on tänapäevalgi üldtuntud. Uuemad tantsud on sageli suletud vormiga – kindla ruumilise joonise, osavõtjate arvu ja teatud kohustuslike figuuridega, nt kadrill.

Eesti talurahva tantsuvara muutumine 18.–19. sajandil viitab tugevale võõrale kultuurimõjule. Paljugi meie uuematest rahvatantsudest pole jõudnud siia mitte otse Euroopa kõrgseltskonnast, vaid naaberrahvaste pärimuse kaudu.

Tants, muusika ja ajastu mood sidusid rahvast, kahandades sotsiaalseid piire maa- ja linnarahva vahel. Eri kultuuritraditsioonide segunemine leiab aset ka tänapäeval, kus massikultuuri elemente võib kohata kõrgkultuuris ja vastupidi. (MTÜ Pärimusmuusika keskus)

2 Laulupidu

Laulupidu on suure esinejate arvuga muusikapidustus, millel esinevad laulukoorid ja orkestrid. Eesti tänini kestev laulupidude traditsioon sai alguse 19. sajandi teise poole alguses. Laulupidudest on kujunenud rahva ühtekuuluvuse väljendaja. Ligi poolteise sajandi vältel toimunud ühislaulmised on muusikakultuuri arengut oluliselt mõjutanud.

Eesti, Läti ja Leedu laulu- ja tantsupidude traditsioon kanti 2003. aastal UNESCO eestvõttel koostatavasse inimkonna suulise ja vaimse pärandi meistriteoste nimekirja.

2.1 Eellugu

2.1.1 Vaimulikud laulud ja laulukoorid

18. sajandi lõpul Eestisse jõudnud vennastekoguduste liikumise tegevuses oli olulisel kohal ühislaulmine. Lauldi vaimulikke laule, millest suurem jagu oli Saksamaal kirjutatud. See tõi kaasa varasemast erineva laulutava. Koos vaimuliku äratustegevusega kaasnes vennastekoguduste liikumisega põlgus ja vaen vanade regivärsiliste rahvalaulude ning tavapärase kommete vastu. Samal ajal õpetasid ametlik luteri kirik ja külakoolid omakorda põhiliselt saksa eeskuju järgivat mitmehäälsel koorilaulu. Juba 17. sajandi lõpuks oli ilmunud vähemalt viis eestikeelset koraaliraamatut, mida kasutati köstrikoolides.

Esimene teade neljahäälsel koorilaulust eestlaste hulgas pärineb 1818. aastast Kanepi kihelkonnakoolist. 1822. aastal asutati Laiusel omaaegselt väga edumeelne kihelkonnakool, kuhu võeti ka tütarlapsi. Selles koolis peeti laulutunde iga päev ja 1828. aastast pärineb teade seal tegutsenud suuremast meeskoorist. Koorilaulu laiemale levikule talurahva seas pandi alus koolis ja kirikus. (Vikipeedia, 2011)

2.1.2 Baltisaksa mõju

Koorilaulu kui seltsitegevuse eeskuju võeti baltisakslastelt, kelle hulgas levis mitmehäälsel meestelaulu või ka segakoorigilaulu kultiveeriv lauluseltside liikumine. Baltisaksa lauluseltsid (Liedertafel) olid väga populaarsed ja aktiivsed. Üks esimesi saksa lauluseltse Eestis oli 1849. a Tallinnas asutatud Revaler Verein für Männergesang. Esimene saksa laulupidu Baltimaades toimus juba 1836. aastal Riias. 1857. aastal toimus samasugune üritus Tallinnas. Johann Voldemar Jannsen kirjutas oma ajalehes

Perno Postimees, et Saksamaal on igas külas lauluseltsid ning õhutas eesti rahvast samasuguseid seltse looma. 1858. aastal toob Jannsen eeskujuks Šveitsi: "Zürichi linnas laulsid nad nii, et müürid värisesid. Mu meele teeb haigeks, kui selle peale mõtlen, kui vaesed meie laulu poolest oleme!". (Vikipeedia, 2011)

2.1.3 Rahvusromantism

Lauluseltside liikumine Saksamaal ja Baltimaades kandis endas ühtlasi ka Euroopat haaranud rahvusromantismi ideid. Rahvuslik ärkamine toimus kõikjal. Enam hakati tähelepanu pöörama rahvuslikule ühtekuuluvusele ja isamaa-armastusele. Sakslaste rahvusteadvuse tõus tõi Baltimaades omakorda kaasa suurema vahetegemise maarahvaga (Undeutsch) ja selle põlastamise. Vastukaaluks võeti kasutusele mõiste eesti rahvas ning Jannseni ja teised ärksamad tegelaste hakkasid samasuguseid lauluseltse looma. Peagi hakati eesti laulupidusid korraldama. Esimesed eesti lauluseltsid olid 1863. aastal asutatud Revalia ja 1865. aastal asutatud Estonia ning Vanemuine. (Vikipeedia, 2011)

2.2 Laulupidude ajalugu

Eesti ülemaaliste laulupidude traditsioonile pani aluse esimene üldlaulupidu, mis toimus 18.-20. juunil 1869. aastal Tartus. 19. sajandil oli Eesti Vene impeeriumi provints, kus saksa mõisnikud valitsesid eestlastest talupoegade üle. Seoses kirjaoskuse levikuga tõusis ka eestlaste vabadusihaga ning enesetõestamisvajadus. Laulupidu oligi neist tunnetest kantud rahvusliku ärkamise manifestatsiooniks. See oli nii muusikaline kui kultuuripoliitiline suursündmus, kus kavandati ka eestlaste edaspidise vabadusliikumise peajooned. Eestlaste ühtekuuluvustunne ja kujutlus paremast tulevikust on seega algusest peale seotud laulupidudega. Eestlased nimetavad end sageli "laulvaks rahvaks" – see väljend on üks meie rahvusliku identiteedi väljendusi, mis on eestlasi ühendanud võitluses rahvusliku iseseisvuse eest nii 20. sajandi algusaastail kui nõukogude okupatsiooni ajal.

Ülemaalse laulupeo idee algatajaks ning ürituse läbiviijaks oli lauluselts "Vanemuine" eesotsas Johann Voldemar Jannseniga. 1869. aasta juunis kogunes Tartusse 46 meeskoori ning 5 puhkpilliorkestrit, peol osales kokku 878 lauljat ja pillimängijat. Laulupeo kavatas oli küll ainult kaks eesti algupäralist laulu – Aleksander Kunileidi "Mu isamaa on minu arm" ning "Sind surmani", mõlemad Lydia Koidula tekstile, kuid seda suurem oli nende tähenduslikkus. Ülemaalse ühislaulmise eelduseks oli koorilaulu ja

puhkpillimängu üha laialdasem harrastamine 18. sajandi esimesel poolel (Kanepis, Põlvas, Laiusel, Tormas, Põltsamaal jm). Peeti ka ühiseid laulupühi – kooride ühislaulmisi Ansekülas (1863), Jõhvis (1865), Simunas (1866), Uulus (1867) jm.

Aastail 1879-1910 peeti kuus üldlaulupidu, mis etendasid tähtsat osa rahva kultuurilise ja majandusliku enesemääratlemise teel. Komme korraldada laulupidusid iga viie aasta järel sai alguse Eesti esimesel iseseisvusajal. II maailmasõja ajal laulupidude traditsioon katkes, see taastati 1947. aastal. Alates 1950. aastast toimusid üldlaulupeod jälle iga viie aasta järel. Erandiks kujunes 1969. aasta, mil tähistati juubeli üldlaulupeoga 100 aasta möödumist esimesest üldlaulupeost. XXII üldlaulupeoga, mis toimus Tallinnas 1994. aastal, viidi üldlaulupidude viie-aastane tsükkel lähtuvaks esimese üldlaulupeo aastast. Viimane, XXIII üldlaulupidu toimus Tallinnas 3. ja 4. juulil 1999. aastal.

Eestit valitsenud võõrvõimud on üritanud laulupidusid oma huvides kasutada. Tsaariajal sunniti eestlasi korraldama “tänu laulupidusid” ja Nõukogude ülemvõim sidus laulupeod punaste tähtpäevadega. Võõraid pealesunnitult propandalaule laulsid eestlased ikka üksnes selleks, et säiliks võimalus oma laulude esitamiseks. Eredaks näiteks eestlastele armsatest lauludest on Gustav Ernesaksa “Mu isamaa on minu arm” Lydia Koidula tekstile, mis kujunes okupatsiooniaastatel eestlaste jaoks mitteametlikuks hümniks – iga laulupeo lõpus kandis ühendkoor laulu ette hardalt püsti seisva kuulajaskonna ees. Lauljatest, pillimängijatest, dirigentidest ning heliloojatest eesotsas Gustav Ernesaksaga kujunesid omamoodi “rahvaesindajad”, kes kehastasid Eesti parimaid püüdlusi.

Üldlaulupidude traditsiooni toel sündis Eestis 1988. aastal laulev revolutsioon, kui mitusada tuhat inimest kogunes lauluväljakule esitama poliitilisi nõudmisi ja kuulama isamaalisi laule.

Eesti rahva ühisteadvuses on kaks üldlaulupidudega seotud veendumust. Esimene ütleb, et 1869. aastal laulis nimetu maarahvas ennast euroopalikuks rahvaks, ja teine, hilisema ajaga seotu, kinnitab, et eesti rahvas laulis ennast vabaks.

I, II, IV ning V üldlaulupidu toimusid Tartus, kõik ülejäänud peod Tallinnas.

Nüüdsel Tallinna lauluväljakul (Fotomeenutus 1) peeti esimene (pidude järjekorras juba üheksas) üldlaulupidu 1928. aastal selleks spetsiaalselt ehitatud laval. Praegune laululava valmis XV üldlaulupeoks aastal 1960. Suurimas sellel laval esinenud ühendkooris oli 24 500 lauljat juubeli üldlaulupeol 1969. aastal. Tavaliselt ulatub

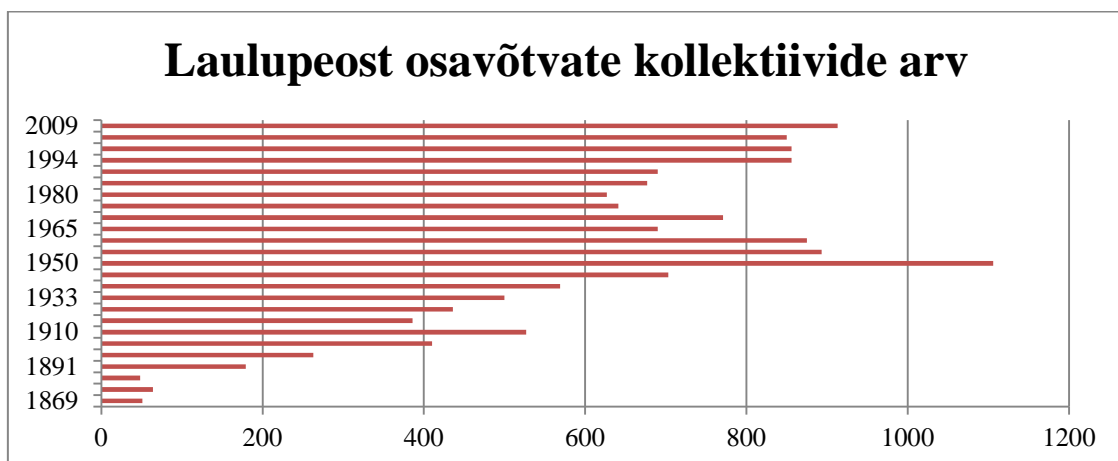
ühendkoori lauljate arv 18 000-ni, kogu osavõtjate arv aga 25 -30 000ni. (Sihtasutus, Eesti Laulu- ja Tantsupeo)

Fotomeenus 1 Laulupidu laulukaare all

2.3 Laulupeost osavõtt

Sedamööda, kuidas laulupeotraditsioon on arenenud, on suurenenud kooriliikide hulk ning kasvanud lauljate ja pillimängijate arv. Lauljaid on tegelikult tunduvalt rohkem, kui lava mahutab. Peole pääsevad vaid paremad koorid. Reeglina korraldatakse iga peoaasta esimesel poolel kaks regionaalsete eelproovide vooru, kus lihvitakse esitust ning sõelutakse välja peole pääsejad. Laulupidu on suur kompromiss. Kutseline koor või orkester ei pea häbenema oma osalemist peol. Samas peab igal külakooril olema põhimõtteline võimalus peost osa saada. See saavutatakse repertuaari valikuga ning igale kooriliigile võimalusega ennast näidata. (Sihtasutus, Eesti Laulu- ja Tantsupeo)

Joonis 1 Laulupeost osavõtt

Kõik laulupeost osavõtvad kollektiivid on jagatud järgmistesse liikidesse (koos lühendiga):

- AK armeekoorid
- PP puhkpilliorkestrid
- KP keelpilliorkestrid
- RP rahvapilliorkestrid
- LK lastekoorid
- SK segakoorid
- MK meeskoorid
- SO sümfooniaorkestrid
- MudK mudilaskoorid
- SV sõjaveteranide koorid
- NK naiskoorid
- VA viiuliansamblid
- PK poistekoorid
- VK vene koorid
- VälK väliskollektiivid

2.4 Laulupidude korraldamine

Tänaasel päeval on laulu- ja tantsupidude korraldamine Eesti Laulu- ja Tantsupeo Sihtasutuse (1991. aastast eraõiguslik mittetulunduslik organisatsioon) ülesandeks. Nelja-viieliikmeline koosseis teeb ära praktilise töö, kaasates lepingulisel alusel töötavaid toimkondi ning regionaalpartnereid. Sihtasutuse nõukogu koosseis peegeldab laulu- ja tantsupidude traditsiooni kandvate asutuste ning organisatsioonide süsteemi. Nõukogu liikmeteks on Kultuuriministeeriumi, Haridus- ja Teadusministeeriumi, Eesti Kooriühingu, Eesti Rahvatantsu ja Rahvamuusika Seltsi, Eesti Omavalitsusliitude Ühenduse, Eesti Regionaalse Kultuuripoliitika Nõukoja ning Tallinna Linnavalitsuse esindaja.

3 Tantsupidu

Üldtantsupidu on üleriigiline rahvatantsupidu. Tänapäeval ühtivad üldtantsupidude toimumisajad üldlaulupidude omaga ning neid korraldab Eesti Laulu- ja Tantsupeo Sihtasutus. Kõik peod on toimunud Tallinnas. Järgmine üldtantsupidu toimub 2014. aastal. (Vikipeedia, 2010)

3.1 Tantsupidude ajalugu

Tantsimine on eestlastele omane olnud ammustest aegadest alates. 19. sajandil ei pööratud tantsule siiski nii palju tähelepanu kui laulule ja pillimängule. Selleks, et tantsu kunstinähtuseks pidada, kulus rohkem aega. Huvi tantsukunsti vastu kasvas oluliselt 20. sajandi alguses. Seejuures oli suur mõju traditsiooniks kasvanud üldlaulupidudel. Toimusid tantsulised ühisesinemised. IX üldlaulupeo “Ilopüha” etenduses 1928. aastal ja X üldlaulupeo “Jaaniõhtu” lavastuses 1933. aastal tegid kaasa rahvatantsurühmad. Nii loodi side laulupidude ning tantsu vahel.

Üldtantsupeo alusepanijaks võib pidada 1934. aastal aset leidnud I Eesti Mängude tantsu- ja võimlemispidu. Üritusel esines 1500 rahvatantsijat. II üldtantsupidu (II Eesti Mängud) toimus 1939. aastal, esinejaid oli seal juba 1800. II maailmasõja ajal katkes ka nooruke tantsupidude traditsioon. III üldtantsupidu toimus 1947. aastal. Esinejaid oli 840. 1950. aastal korraldati järgmine pidu – seekord Lauluväljakul. Teisel sõjajärgsel tantsupeol oli juba 1500 esinejat. Kõik järgnevad üldtantsupeod on korraldatud Kalevi keskstaadionil. 1955. aastal toimunud V üldtantsupeol ületas tantsijate hulk juba 3000 piiri ning kasvas järgnevate pidudega pidevalt.

Aegade suurim üldtantsupidu (IX) toimus 1970. aastal. Sellel astus ette 10 000 esinejat. Oli välja kujunenud kõiki vanuseastmeid hõlmav rühmaliikide struktuur – osalesid tantsurühmad alates mudilastest (lasteaialapsed) kuni tantsuveteranideni. Noorim tantsija sellel peol oli 4-aastane, vanim 76 aastane! Peol osalesid ka puhkpilliorkestrid, rahvamuusikaorkestrid jm. Huvi peo vastu oli väga suur – viiest etendusest said vahetult osa 75 000 pealtvaatajat.

Kõigil järgnevatel üldtantsupidudel on esinejate arv olnud optimaalne – 8000 ümber.

Üldtantsupidu on terviklik, kindla süzheega etendus. Tuhanded rahvarõivais tantsijad moodustavad tantsides üle väljaku värvikaid mustreid. Üldtantsupidu toimub enamasti samal nädalavahetusel üldlaulupeoga. Neid ühendab mõlema peo osavõtjate ühine pidulik rongkäik Tallinna kesklinnast lauluväljakule.

Mõned üldtantsupeod on toimunud ka omaette – VII üldtantsupidu 1963. aastal, IX üldtantsupidu 1970. aastal (üldlaulupidu korraldati erandina 1969. aastal, tähistamaks 100 aasta möödumist esimesest üldlaulupeost), X üldtantsupidu 1973. aastal ning XII üldtantsupidu 1981. aastal (1980. aastal toimus Tallinnas Moskva olümpiamängude purjeregatt ja sellega seoses ka üldlaulupidu. Üldtantsupidu lükati aasta võrra edasi).

Viimane üldtantsupidu toimus 2.-4. juulil 2004. aastal. Enamik üldtantsupidudest on toimunud nõukogude võimu perioodil. Ideoloogiline surve oli tantsupidude puhul võrreldes laulupidudega oluliselt nõrgem. Esiteks polnud deklaratiivseid Leninit ja parteid ülistavaid tantse, mida saanuks kavasse suruda, teiseks olid korraldajad piisavalt nutikad. Kuna üldtantsupidu on terviklik lavastus ning staadioni väikese mahutavuse tõttu antakse publikule 3-5 etendust oli võimalik loobuda avakõnest. Kõne asendati selleks puhuks loodud luuletekstiga. Eredaimaks näiteks on Vladimir Beekmani tekst: “Eesti, mu südame kodu, visade isade maa. Teist nii armast ei ole ja iialgi olla ei saa.”. Kohustuslikus korras pidid kavas olema nn vennasrahvaste tantsud. Tantsiti läti, leedu, vene, valgevene, moldaavia, aga ka ungari, saksa jt rahvatantse, küll süitidena, küll eraldi. Nende esitamine oli pigem kasuks kui kahjuks.

Fotomeenus 2 Tantsupeo kontserdil 2009

Tantsupeod on ammutanud oma sisu rahvakunstist ning läbi aegade toitnud rahvustunnet. Alates 1962. aastast korraldatakse üldlaulupidude vahelistel aastatel

noorte laulu- ja tantsupidusid. Esimene noorte tantsupidu toimus 1962. aastal. (Eesti Laulu- ja Tantsupeo Sihtasutus)

3.2 Meeste tantsupidu

Juba teist korda korraldatati 2010 aasta suvel Meeste Tantsupidu.

Miks mehed? Miks tants? Traditsiooniliselt tantsisid Eesti mehed enamasti tüdrukute pilkamiseks ja nende tagasihoidlikkuse naeruvääristamiseks. Sageli tantsiti ka purjus peaga ja sellised tantsud sisaldavad tihti meestele endalegi teadmata elemente ürgsetest usulistest tantsudest. Mõnes Eesti paikkonnas on üldist tantsuvara kandnud poisid, kuna tüdrukutele on peetud tantsimist sobimatuks. Vanarahvas ütles, et kui meesterahvas hakkab tantsima, siis naisterahvas läheb nurka. MTP2 aga laseb meestel tantsida naiste ees – kõigi silme all!

Fotomeenus 3 Meeste tants

Esimene Eesti Meeste Tantsupidu sai üle kogu Eesti suure tähelepanu ja menu osaliseks ning lõi lisaväärtusi kõigile järgnevatele tantsupidudele, luues uuenduslikke vorme ja lähenemisi. Peo kavas olid folkloorsed meestetantsud, tuntud autoritantsud ja selleks peoks loodud uued tantsud. Meeste Tantsupidu 2 kannab nimetust ELEMENTAALNE. Kuivõrd tegemist on nelja sümbolse elemendi süsteemiga, mida on vaadeldud kosmilise korra ja harmoonia alusena, järgib ka peo kava seda joont. Tantsud ja saatemuusika on loodud lähtuvalt eesti folkloorist spetsiaalselt selle peo jaoks ning ka rahvamuusika on seatud tänapäevasesse vormi, sest sisetunde ja mõtteväljatuse ühinemisel tekib alati uus looming.

"Kui me esimest meeste tantsupidu tegema hakkasime, mõtlesime tuhandele mehele, tantsimas oli aga kaks tuhat. Seekord mõtleme suuremalt - teisel peol on väljakul kolm tuhat meest," ütleb peo idee autor ja pealavastaja Maie Orav. (MTÜ Tarvanpää Selts)

4 Tulevad Laulu- ja Tantsupeod

Praeguseks on paika pandud Laulu- ja Tantsupidude toimumisajad aastani 2019 järgmiselt:

- XXVI laulupidu / XIX tantsupidu 04. juuli – 06. juuli 2014
- XII noorte laulu- ja tantsupidu 30. juuni – 02. juuli 2017
- XXVII laulupidu / XX tantsupidu 28. juuni – 30. juuni 2019

Kasutatud kirjandus

Eesti Laulu- ja Tantsupeo Sihtasutus. (kuupäev puudub). *Tantsupidude ajalugu*.

Kasutamise kuupäev: 10. 05 2010. a., allikas Eesti Laulu- ja Tantsupidu:

<http://laulupidu.ee/ajalugu/tantsupeod/>

MTÜ Pärimusmuusika keskus. (kuupäev puudub). *Eesti Rahvatantsu mõiste ja liigid*.

Kasutamise kuupäev: 10. 05 2010. a., allikas Kultuurilaegas:

http://www.folk.ee/kultuurilaegas/et/aa_index/rt_rahvatants_ja_tantsupidu/rt_m6iste

MTÜ Pärimusmuusika keskus. (kuupäev puudub). *Uuemad rahvatantsud*. Kasutamise

kuupäev: 10. 05 2010. a., allikas Kultuurilaegas:

http://www.folk.ee/kultuurilaegas/et/aa_index/rt_rahvatants_ja_tantsupidu/rt_m6iste/rt_uuemad

MTÜ Pärimusmuusika keskus. (kuupäev puudub). *Vanemad rahvatantsud*. Kasutamise

kuupäev: 10. 05 2010. a., allikas Kultuurilaegas:

http://www.folk.ee/kultuurilaegas/et/aa_index/rt_rahvatants_ja_tantsupidu/rt_m6iste/rt_vanemad

MTÜ Tarvanpää Selts. (kuupäev puudub). *Meeste Tantsupidu 2 - Elementaalne*.

Kasutamise kuupäev: 10. 05 2010. a., allikas Meeste tantsupidu:

<http://www.meestetantsupidu.ee/>

Sihtasutus, Eesti Laulu- ja Tantsupeo. (kuupäev puudub). *Laulupidude ajalugu*.

Kasutamise kuupäev: 07. 05 2012. a., allikas Eesti Laulu- ja Tantsupidu:

<http://laulupidu.ee/ajalugu/laulupeod/>

Vikipeedia. (10 2006. a.). *Eesti Rahvalaul*. Kasutamise kuupäev: 10. 05 2010. a., allikas

Eesti rahvalaul: http://et.wikipedia.org/wiki/Eesti_rahvalaul

Vikipeedia. (30. 04 2010. a.). *Üldtantsupidu*. Kasutamise kuupäev: 10. 05 2010. a.,

allikas Vikipeedia: <http://et.wikipedia.org/wiki/Üldtantsupidu>

Vikipeedia. (12. 09 2011. a.). *Laulupidu*. Kasutamise kuupäev: 07. 05 2012. a., allikas

Vikipeedia: <http://et.wikipedia.org/wiki/Laulupidu>

Vikipeedia. (30. 03 2012. a.). *Laul*. Kasutamise kuupäev: 07. 05 2012. a., allikas

Vikipeedia: <http://et.wikipedia.org/wiki/Laul>

Vikipeedia. (18. 04 2012. a.). *Tants*. Kasutamise kuupäev: 07. 05 2012. a., allikas

Vikipeedia: <http://et.wikipedia.org/wiki/Tants>